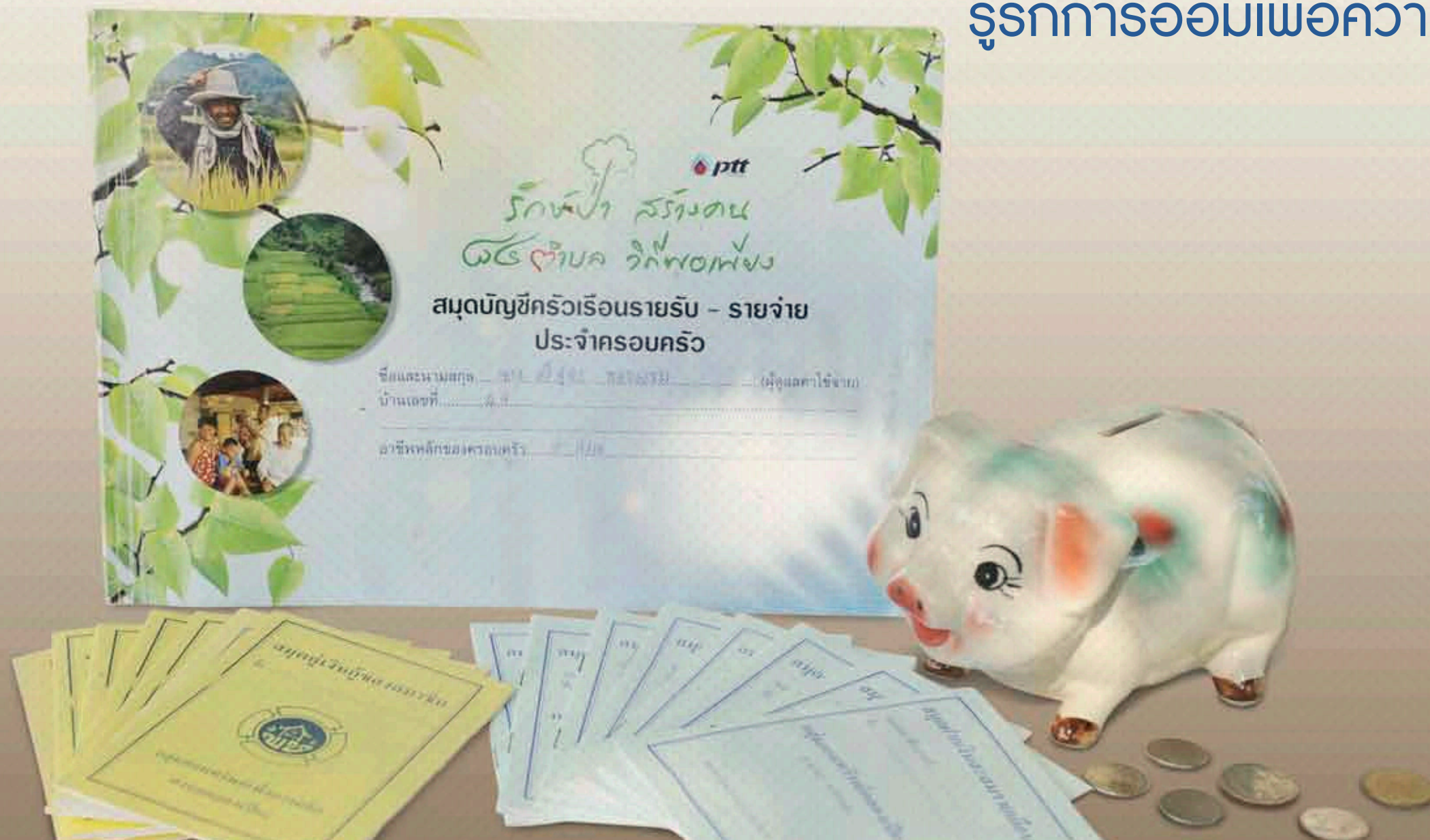

ตำบลคลองเป้ายะ

อำเภอนะ จังหวัดสงขลา

ผสานสองวัฒนธรรม
รู้รักการออมเพื่อความพอเพียง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๘ ก้าวเดินด้วยความพอเพียง
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ การขับเคลื่อนสู่คำปณิธาน
- ๓๐ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๘ แผนที่ความรู้
- ๔๐ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๔ ภาคผนวก

นิยามความพอเพียงของตำบลคลองเปือย

“คนพอเพียง อยู่เป็น ทำเป็น กินเป็น จำเป็น
การออมระดับชุมชน การรักษาสุขภาพ สวัสดิการชุมชน
การรักษาสิ่งแวดล้อม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปัน”

โมเดลคลองเปียว : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพแวดล้อม

"คลองเปี้ยะ" เดิมออกเสียงว่า "คลองเปรียะ" เรียกตาม "คันเปรียะ" ที่ขึ้นริมคลองในชุมชนอย่างหนาแน่น และเรียกชุมชนนี้ว่า "คลองเปรียะ" นานเข้าการเขียนสื่อความของทางราชการ ตัว "ร" ตกหล่นไป กลายเป็นคลองเปี้ยะ มาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนคลองเปี้ยะ ได้รับการจัดตั้งเป็นพื้นที่เขตการปกครองระดับตำบลคลองเปี้ยะ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเปี้ยะ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลคลองเปี้ยะมีพื้นที่ทั้งหมด ๔๑.๖๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๖,๕๕๕ ไร่

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ยกเว้นทางทิศใต้และทิศตะวันตก บางส่วนเป็นภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชันค่อนข้างมากถึงร้อยละ ๓๕ เช่น เขาเหรียง ควนคลองเกา และควนหัวช้าง มีคลองนาทับไหลผ่านทางทิศตะวันออกของตำบล ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำที่มีน้ำตกขนาดใหญ่ น้ำไหลตลอดปี เช่น น้ำตกโตนตายใจ น้ำตกเขาเหรียง และน้ำตกควนโน นอกจากนี้อยังมีดินที่มีลักษณะเป็นดินลูกรังและดินปนทรายเหมาะแก่การปลูกยางพาราและสวนผลไม้ ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกอยู่ใกล้เนินเขา รวมถึงพื้นที่ป่าซึ่งเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาเหลื่อม ป่าเขาจันดี ป่าเขาบ่อท่อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

ตำบลคลองเปี้ยะ แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๑ หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑,๔๕๓ ครัวเรือน มีจำนวนประชากรประมาณ ๕,๐๐๐ คน 💧

ความเป็นมา

ชุมชนคลองเปื่อยมีลักษณะทางกายภาพเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท เป็นชุมชนที่มีสองวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมพุทธกับวัฒนธรรมมุสลิม คิดเป็นสัดส่วน ๘๒ : ๑๘ มีการไปมาหาสู่และเกื้อกูลกันอย่างพี่น้อง

ชุมชนคลองเปื่อยมีศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมายาวนานกว่าร้อยปี เช่น หนังตะลุง มโนราห์ การแสดงรำพื้นบ้าน และกีฬา ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีการละเล่น "ไอคูลม" เป็นการละเล่นทั่วไป ซึ่งปัจจุบันมีอยู่น้อยแล้ว

แม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ชุมชนคลองเปื่อยยังคงรักษาทุนทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างดี ยังคงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง กล้วย ฝรั่ง มะพร้าว ฯลฯ และไม้ผล เช่น ส้มโอ ทุเรียน ลำไย ฯลฯ โดยมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการจำหน่ายควบคู่กันไป ส่วนน้อยมีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ คลองเปื่อยเป็นชุมชนที่มีมายาวนานมีพัฒนาการที่เด่นชัด สามารถแบ่งได้ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๓

ยุคของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ถนน สะพาน ปูหมบกแห่งการเปลี่ยนแปลง

เป็นยุคเริ่มต้นของการพัฒนา โดยเฉพาะการคมนาคมอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนา ด้านต่างๆ จากนโยบายเงินผันของรัฐบาลในยุคนั้น มีการพัฒนาสะพานปาย่างให้เป็นสะพานคอนกรีต ปรับปรุงถนนหนทางในตำบล เช่น การสร้างสถานีรถไฟควนมิด-หาดใหญ่-สงขลา ทำให้มีการติดต่อ กับตำบลอื่นได้สะดวกขึ้น คนในชุมชนเริ่มตื่นตัว สนใจใฝ่รู้มากขึ้น เริ่มมีการใช้จ่ายมากขึ้น มีการค้าขายมากขึ้น แสวงหาเงินมากขึ้น ในขณะเดียวกัน กลับส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มลดหายไป มีการสัมปทานป่าไม้ ทำให้เกิดการสร้างถนนควน มิด-บ้านเกาะทาก เพื่อใช้ขนย้ายไม้ แต่เมื่อหมดอายุ

สัมปทาน ชาวบ้านเข้าไปบุกรุกป่าเพื่อจับจองที่ดิน ปลุกผลไม้ ต่อมาเปลี่ยนมาปลูกยางพาราแทน เพราะ เป็นพืชเศรษฐกิจสามารถสร้างรายได้ที่ดีกว่าและ ทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

เมื่อความสะดวกสบายแบบวิถีคนเมืองเข้ามา ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเริ่มลดหาย การละเล่นพื้นบ้าน อย่างหนังตะลุง มโนราห์ เริ่มหายไป มีหนังกลางแปลงและวงดนตรีคอมโบเข้ามาแทน ถนนซึ่งเป็น ตัวแทนของความเจริญเข้ามาถึงในชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ มีการสร้างถนนสายสงขลา-จะนะ-ปัตตานี และถนนสายสงขลา-นาทวี และเริ่มการสัมปทาน เหมืองแร่ดีบุกของเอกชน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๑ มีการสร้างถนนตั้งแต่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด นราธิวาส ตัดผ่านตำบลคลองเป๊ะทำให้ราคาที่ดิน เริ่มสูงขึ้น

ช่วงปลายของยุคมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ขึ้น ในปีแรกประสบปัญหาขาดทุน ไม่สามารถ ปันผลกำไร เนื่องจากระเบียบการให้กู้ที่ทาง กรมพัฒนาชุมชนกำหนดไม่สอดคล้องกับบริบท ชุมชน ทำให้สมาชิกส่วนหนึ่งลาออกไป จึงมีการ ปรับปรุงและนำเงินออมของสมาชิกมาให้สมาชิกกู้

โดยสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ก่อให้เกิดผล กำไร ทำให้เงินไม่สูญหาย สร้างเป็นระบบกองทุน สวัสดิการในเวลาต่อมา และยังเป็นรากฐานของ ต้นทุนการพัฒนาต่อยอดไปสู่ด้านอื่นๆ ของการ พัฒนาชุมชนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๔๕

ยุคเงินออมสวัสดิการ ภูมิฐานทานวิกฤติเศรษฐกิจ

สภาพแวดล้อมและธรรมชาติของท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการขาดแคลนน้ำและระบบเหมืองฝาย การชลประทานที่มีขนาดเล็กทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ชาวบ้านหันมาทำสวนยางพารามากกว่าทำนา เนื่องจากได้ราคาดี มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในยุคนี้มีการส่งเสริมงานพัฒนาจากภาครัฐให้กับประชาชน ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น ชื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ มากขึ้นจน เกิดภาวะการเป็นหนี้ และพอกพูนมากขึ้น

จากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะทำให้เกิดการออมเงิน มีการจัดระบบกองทุนสวัสดิการที่ดี จึงเป็นฐานให้ตำบลคลองเปี้ยะไม่ได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของโลกและประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มากนัก การพัฒนาในยุคนี้ก่อให้เกิดกลุ่มขึ้น ๒ ลักษณะคือกลุ่มคนที่สามารถจัดการตนเองได้ มีรายได้จากยางพารา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กับกลุ่มคนที่เป็นหนี้ไม่สามารถจัดการตนเองได้

พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๑

ยุคหนทางพัฒนาความพอเพียง

ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ เป็นต้นทุนสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ ทำให้มีภาคีภายนอกเข้ามาสนับสนุนการทำงานโดยที่ผ่านทางแกนนำของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น โครงการวางท่อแก๊สไทย-มาเลเซีย ผ่านในพื้นที่บางส่วนในตำบลของ กลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจะนะของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย นอกจากนี้จากเหตุการณ์ไม่สงบในชายแดนภาคใต้ ทำให้มีโครงการและงบประมาณเข้ามาพัฒนาในพื้นที่

และมีบางกิจกรรมลงไปยังกลุ่มเป้าหมายระดับครัวเรือน เช่น โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) ที่ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตระดับครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายในครัวเรือน เป็นต้น

กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ มีระบบกองทุนที่เกิดจากการจัดสรรกำไรประจำปีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ครอบคลุมสมาชิกครัวเรือนทั้งตำบล มีเงินทุนมากกว่า ๒๔๕ ล้านบาท ทำให้กลุ่มเป็นตัวขับเคลื่อนและยึดโยงชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทุกด้านของตำบล

■ กุณตำบล

ชุมชนตำบลคลองเปี่ยมมีความเป็นอยู่แบบวิถีเกษตรมีการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก เป็นต้นทุนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและสอดคล้องกับวิถีการเกษตรคือ

ทรัพยากรดิน

ดินของตำบลคลองเปี่ยมมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกพืชสวนผลไม้และยางพารา เนื่องจากเป็นดินลูกรังและดินร่วนปนทราย นอกจากนี้ ยังมีป่าไม้ที่สมบูรณ์ บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาเหลื่อม ป่าเขาจันดี และป่าเขาบ่อท่อ ชุมชนได้ร่วมกันปลูกขยายพื้นที่ป่าในพื้นที่สาธารณะอีกรวมกว่า ๔๕ ไร่ ป่าเหล่านี้จึงกลายเป็นแหล่งต้นน้ำอย่างดีทั้งเพื่อการเกษตรและเพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจให้กับคนในชุมชน เช่น น้ำตกโตนตายใจ และน้ำตกเขาเหรง อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเหรง และน้ำตกควนโน เป็นน้ำตกขนาดเล็ก ลักษณะคล้ายหน้าผาสูงเพียง ๓-๔ เมตร แต่มีน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี

วัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนคลองเปื่อยะ มีทั้งผู้นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม สัดส่วนเท่ากับ ๘๒ : ๑๘ จึงเป็นชุมชนที่มีสองวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน มีความเป็นอยู่อย่างพี่น้อง เกื้อกูลกันและกัน มีทั้งวัดและมัสยิด เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในตำบล และยังคงดำรงศิลปะวัฒนธรรม และประเพณี ที่สืบทอดร่วมกันมาจากร้อยปี ทั้งการแสดงมโนห์ราหนังตะลุง ฯลฯ รวมถึงวัฒนธรรมที่แฝงในวิถีเกษตร เช่น "การลงพัก ลงซอ หรือลงแขก" คือ การรวมกลุ่มใช้แรงงานร่วมกันในการทำนา ถางสวน หมุนเวียนกันไปแต่ละบ้าน แทนการจ้างงาน 💧

ก้าวเดิน

ด้วยความพอเพียง

จากฐานรูปธรรมการพึ่งตนเองที่ใช้ฐาน "กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ" เป็นการจตุสวัศติการดูแลช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย และยังเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นคงให้กับสมาชิก ทั้งทางด้านการประกอบอาชีพ เช่น การรวมตัวกันของเจ้าของสวนยาง ผู้รับจ้างกรีดยาง ฯลฯ ทำให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และด้านสุขภาพ สาธารณประโยชน์ ที่มีฐานมาจากการทำกลุ่มออมทรัพย์ระดับตำบล นำผลกำไรที่ได้มาจัดสรรเป็นกองทุนสวัสดิการ

ชุมชนตำบลคลองเปี้ยะ เกิดการพึ่งพาตนเองในระดับต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากกิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามแผนวิถีพอเพียง อาทิ การจัดการตนเองด้านพลังงาน และการจัดการขยะ โดยแนวคิดเกิดจากการคิดและกระบวนการทำแบบพอเพียงจากรากฐานที่เข้มแข็งของตำบลคลองเปี้ยะ ที่ตระหนักรู้ การประยุกต์แนวคิดที่สอดคล้องกับวิถีพึ่งตนเองจากฐานการออมที่ออมทั้งเงิน กายและใจ พลิกฟื้นเศรษฐกิจชุมชนจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างภูมิคุ้มกันที่ริเริ่มโดยอัมพร ค้างปาน ปราชญ์ชาวบ้านที่ฝ่าวิกฤติเศรษฐกิจชุมชนคลองเปี้ยะ ด้วยการเยียวยาในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ ที่มีส่วนช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถสอนให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเองและรู้เท่าทันกระทุพพญานิยมจนมาถึงจุดเชื่อมต่อกับโครงการรักษ์ป่าสร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียงในปี พ.ศ.๒๕๕๑

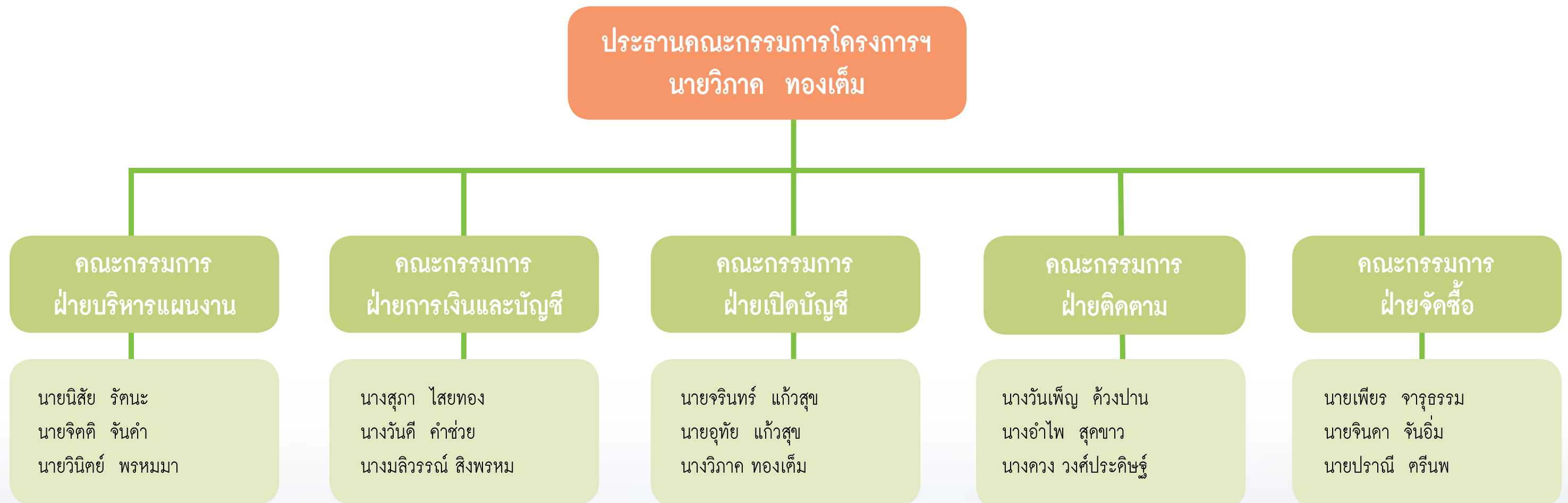

■ กลไกการขับเคลื่อน

ตำบลคลองเปียว ได้ถูกเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการฯ โดยเสรี จุ้ยพริก ที่ปรึกษาภาคใต้ เพราะตำบลคลองเปียวมีพื้นฐานความเข้มแข็งและโดดเด่นเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ การจัดการทุนของชุมชน และสวัสดิการของชุมชน บทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานภายในชุมชน คือ การนำความรู้เข้ามาต่อยอด

เพื่อขยายผลในกิจกรรมอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ ทั้งยังพัฒนาคนเพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลคลองเปียว

กลไกและการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนภายในพื้นที่สู่วิถีแห่งความพอเพียง โดยการขับเคลื่อนตำบลวิถีพอเพียงในพื้นที่ตำบลคลองเปือยภายใต้โครงการฯ ใช้แผนตำบลวิถีพอเพียง เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนปรับเปลี่ยนวิถีคิดและวิถีชีวิตสู่ความพอเพียง สนับสนุนและพัฒนายกระดับงานพัฒนาที่มีอยู่ในตำบลด้วย **"การต่อยอดกับงานพัฒนาตำบล"** ในรูปแบบของพหุภาคี

คณะกรรมการโครงการฯ

คณะกรรมการโครงการฯ กำหนดให้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับ ผู้อำนวยการโครงการฯ ซึ่งเป็นตัวแทน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โดยภายหลังที่แผนงานประจำปีได้รับการสนับสนุนแล้ว ซึ่งคณะกรรมการโครงการฯ ตำบลคลองเปือย ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน แกนนำธรรมชาติ รวมทั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการทำงาน และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนงานตำบลวิถีพอเพียง ดำเนินงานตามกิจกรรม การรายงานผลการติดตาม และการสรุปบทเรียนในแต่ละตำบล

คุณสมบัติของกรรมการโครงการฯ ต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องการทำงานด้านพัฒนา มีจิตอาสาและเป็นผู้ที่เต็มใจที่จะเข้าร่วมงานกัน ในขณะที่คุณสมบัติของประธานมาจากความเห็นชอบของคณะกรรมการโครงการฯ

ทีมงานภาคสนาม จากปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล

เป็นเจ้าหน้าที่ประจำตำบลที่ได้รับคัดเลือกนั้น ลูกหลานของชาวตำบลคลองเปื่อยะ โดยมีคุณสมบัติ ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด และผ่านการสอบสัมภาษณ์มีบทบาทเปรียบเสมือนเลขานุการ ของตำบล และ เป็นผู้ประสานงานสร้างความเข้าใจในพื้นที่ระหว่างโครงการฯ กับตำบลคลองเปื่อยะ ส่วนอีกบทบาทหนึ่ง คือ การเป็นตัวแทนพื้นที่ในการประสานงาน นำส่งข้อมูล ระหว่างคณะกรรมการโครงการฯ แก่นำ ภาติเครือข่ายต่างๆ ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่อื่นๆ และ ปตท. ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของชาวบ้าน ชุมชน และวิเคราะห์คร่าวๆ เรือน วิเคราะห์ห้องค์ความรู้ร่วมกัน รวมทั้งการประเมินปัญหาและอุปสรรค ของการปฏิบัติงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำภาค ให้การช่วยเหลือแนะนำ สนับสนุน อดช่องว่างที่เกิดขึ้น

เจ้าหน้าที่ประจำภาค

มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำการขับเคลื่อนงานตามแผนวิถียพเพียงของตำบลที่ได้รับอนุมัติ จากโครงการฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งเป็นผู้ประสานสร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการ โครงการฯ และชุมชน ตลอดจนกำหนดแผนกลยุทธ์การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

ที่ปรึกษาภาค

มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการโครงการฯ และกำกับดูแลการเคลื่อนงานของ เจ้าหน้าที่โครงการฯ ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย และแนวทางของโครงการฯ พร้อมทั้งช่วยเพิ่มทักษะความคิด กระบวนการต่างๆ ให้แก่ เจ้าหน้าที่และชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการทำงานชุมชนทั้งปัจจุบันและอนาคต 🔥

■ การขับเคลื่อนสู่ตำบลพอเพียง

เป้าหมายการเข้าร่วมโครงการฯ อัมพร ค้วงปาน ในฐานะกรรมการที่ปรึกษาโครงการฯ กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญที่สุดของการเข้าร่วมโครงการฯ คือ อยากเห็นชุมชนตำบลคลองเปือย ผ่านพ้นวิกฤติ ทุกเรื่อง อยากให้ทุกคนเริ่มเรียนรู้ชีวิตตนเองด้วยตัวเอง เช่น ถามตนเองแล้วให้คำตอบตนเอง ทำให้ชีวิตมีความมั่นคงและมีความพึงพอใจ เมื่อเรามั่นคงแล้วทำให้พี่น้องและคนอื่น คิดทำตาม โดยผ่านกลไกสำคัญคือ ต้องส่งเสริมการออม ทำให้เกิดความผูกพันพี่น้องด้วย เพราะมีสวัสดิการเอาเงินมาเป็นเครื่องมือทำให้เกิดการเกื้อกูลกัน อัมพร ค้วงปาน ไม่อยากเห็นชาวบ้านขายที่ดิน เพราะดินเป็นผลิตปัจจัย ๔ เราเป็นเกษตรกรจะเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ฉะนั้นอย่าขายที่ดิน มียารักษาโรคก็ผลิตจากดิน มีบ้านก็ผลิตจากดิน

เป้าหมายอื่นๆ โดยทั่วไปคือ ต้องการให้ชุมชนลดการใช้พลังงานโดยหันมาอยากให้ศึกษาเรียนรู้เรื่องพลังงานทดแทนและจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูล มีการจัดเก็บข้อมูลกองทุนอย่างเป็นระบบ และนำหลักการบัญชีแบบสากลมาใช้ให้เทียบเท่าระบบธนาคาร เช่น การใช้โปรแกรมเบื้องต้นเพื่อจัดระบบบัญชีแบบธนาคาร ด้านการทำการเกษตร ต้องการให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงให้เหลือร้อยละ ๕๕ รวมทั้งสองเป้าหมายสำคัญคือ การจัดการขยะในชุมชนอย่างเป็นระบบ และต้องการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสำหรับของใช้ในครัวเรือนด้วย

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย

ด้านการขับเคลื่อนงานตามแผนตำบลวิถีพอเพียง ตำบลคลองเปียว มีทุนเดิมด้านความเข้มแข็งหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดการกองทุน มีเงินออมในกองทุนต่างๆ มากมาย แม้แต่เด็กชั้นประถมก็มีเงินออมเป็นเรือนแสน ซึ่งกองทุนบางกองทุนก็สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายกองทุน เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนออมทรัพย์ และกองทุนสวัสดิการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มีผลด้านการลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น การทำผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือน ชุมชนมีทักษะในการผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ ส่งผลให้คนในชุมชนมีความ

สัมพันธ์อันดีต่อกัน ด้านงานพัฒนาศักยภาพเยาวชน เป้าหมายต้องการให้เยาวชนนำความรู้แนวทางพอเพียงไปบอกพ่อแม่ให้เข้าใจ เกิดความสัมพันธ์ครอบครัวอบอุ่น ทั้งยังเกิดทักษะอาชีพให้แก่เยาวชนด้วย ส่วนด้านวิเคราะห์ชุมชนมีการทำบัญชีครัวเรือน ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองสู่แนวทางพอเพียง ด้านการสร้างเครือข่าย ๒๐ ตำบลพอเพียงภาคใต้ เกิดพลัง มีกำลังใจ มีกัลยาณมิตรระหว่างกัน นอกจากนั้น ยังมีแผนงานด้านอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยไปศึกษาดูงานที่อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพรได้รับความรู้ด้านการจัดการป่าชุมชน แหล่งน้ำชุมชน การทำฝายชะลอน้ำอย่างเป็นระบบ จนสามารถเกิดแรงกระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจแก่คนอื่นๆ

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ชาวคลองเปื่อยะ มีทุนเดิมของชุมชนที่มั่นคงในการใช้ชีวิตและทรัพย์สิน จากการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการและการผลิตด้วยการใช้บัญชีรับ-จ่าย เป็นเครื่องมือในการสร้างพฤติกรรมออมและบันทึกข้อมูลการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างเป็นระบบ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและแกนนำเชื่อมโยงคนในชุมชน ทำให้รู้จักวิเคราะห์การใช้จ่ายอย่างเข้าใจ ส่งผลให้ปลดหนี้สินได้ในที่สุด และสามารถจัดสวัสดิการ ตั้งแต่เกิด-ตายให้แก่ชุมชนได้ เมื่อโครงการฯ เข้ามาจึงเป็นการต่อยอดด้วยการเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนได้อย่างมีระบบและเชื่อมโยงกับสาเหตุของปัญหา สามารถแก้ไขได้อย่างตรงประเด็นและรอบด้าน

ความร่วมมือของโครงการฯ และคณะกรรมการโครงการฯ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด หันมาพัฒนาคนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้วยวิถีพอเพียง โดยเริ่มจากครัวเรือนพอเพียงอาสา ๑๕ ครัวเรือนต่อหมู่บ้านและขยายออกไปกลายเป็น ๑๐๗ ครัวเรือน ขยายองค์ความรู้แบบวิถีพอเพียงจากระดับบุคคลไปสู่ระดับครัวเรือน และระดับหมู่บ้าน ด้วยการหนุนเสริมอบรมทักษะสร้างกลุ่มผู้รู้ในพื้นที่และขยายผลสู่คนอื่นๆ ในชุมชน ผ่านการศึกษา คู่มือ และการอบรมสิ่งเหล่านี้จึงหล่อหลอมบุคลากรในชุมชนให้เกิดความรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง รู้จักการใช้ข้อมูลในการคิดวิเคราะห์ด้วยความเข้าใจในบริบทของท้องถิ่นตนเอง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาทักษะอาชีพ

สืบเนื่องจากกิจกรรมการอบรม จนเกิดการวิเคราะห์ตนเอง กำหนดเป้าหมาย และวิธีการ เพื่อนำไปสู่ความพยายามในการลดค่าใช้จ่ายด้วยการผลิตกิน และผลิตใช้ในครัวเรือน จากการจัดทำแผนตำบลวิถีพอเพียงพบว่า หากส่งเสริมให้มีการสร้างผลิตภัณฑ์ทดแทนขึ้นมาใช้ในครัวเรือน จะทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองและลดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ประกอบกับมีกลุ่มคนในชุมชนผ่านการอบรมการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นทุนความรู้ของบุคลากรในท้องถิ่น ดังนั้นคณะกรรมการโครงการ จึงกำหนดเป็นแผนการผลิตและใช้น้ำยาอเนกประสงค์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนในครัวเรือน (สูตรน้ำหมักชีวภาพ) และมีการผลิตน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม รวมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มและศึกษาดูงานเชิงปฏิบัติการในจังหวัดใกล้เคียง

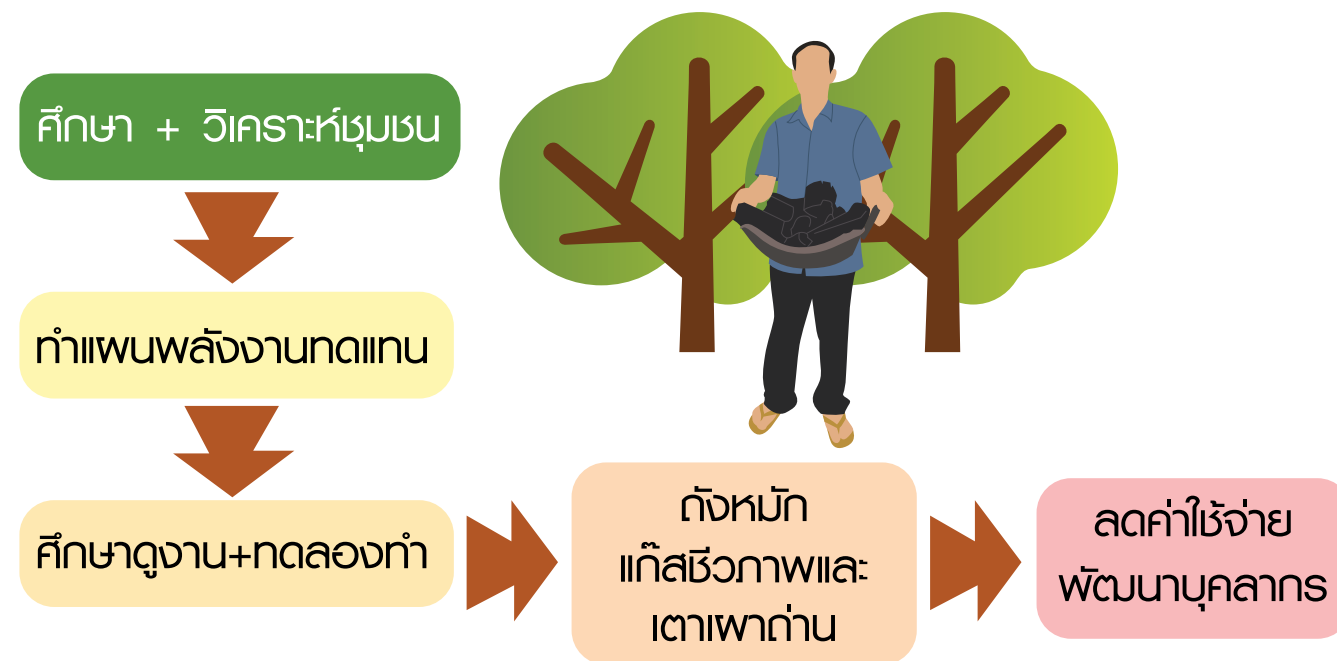

เริ่มจากอาสาสมัครครัวเรือนที่สนใจและจัดตั้งกลุ่มผลิต และใช้น้ำยาอเนกประสงค์ในครัวเรือน มีการเพิ่มทักษะ ความชำนาญในการผลิตภัณฑ์ และขยายผลให้กับผู้ที่สนใจ และขยายกลุ่มผลิตเพิ่มขึ้น จนสามารถผลิตและใช้เองได้ และยังสามารถนำไปสอนให้แก่สมาชิกกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทำจากสมุนไพรพื้นบ้าน เช่น มะขามเปียก มังคุด ยอดกำขำและ ยอดเสม็ดชัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ปราศจากสารเคมีส่งผลดีกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในครัวเรือนจากการผลิตเพื่อจำหน่ายอีกด้วย

จุดสาธิตด้านพลังงานทดแทน

เดิมคนในตำบลคลองเปี้ยวใช้ถ่านไม้ ใช้ฟืนในการหุงหาอาหาร ยังไม่มีการวางแผนเรื่องพลังงาน มาก่อน ดังนั้น โครงการฯ จึงเข้ามาจุดประกายให้เกิดการวิเคราะห์การใช้พลังงานของตำบล ทำให้เกิดแผนงานด้านพลังงานทดแทนขึ้น การขยายองค์ความรู้สู่ชุมชนได้มุ่งเน้นในระดับหมู่บ้าน โดยเริ่มจากการเปิดเวทีร่วมกับคิดวิเคราะห์เพื่อค้นหาทรัพยากรที่ เหลือใช้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า สวนยางพาราของ ชุมชนมีเศษกิ่งไม้ยางพาราอยู่มาก สามารถนำมาเป็นพลังงาน ทดแทนได้ จากนั้นจึงส่งแกนนำแต่ละหมู่บ้านออกไปศึกษา ดูงานหาความรู้ที่ละเอียดเรื่อง ตั้งแต่เรื่องเตาถ่าน ถังหมักแก๊สชีวภาพ และเตาชีวมวล และนำองค์ความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้กับชุมชน ทั้งยังเชื่อมโยงกับภาคีภายนอก เช่น พลังงานจังหวัดในการเสริม ความรู้และสนับสนุนวัตถุดิบ ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เกิดการประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวคลองเปี้ยว

ทำให้เกิดกิจกรรมผลิตและใช้เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร (แบบยืน) ที่สามารถประหยัดพลังงานและได้ถ่านในปริมาณที่มากกว่า ทั้งนี้หากมีการควบคุมอากาศที่ดี จะได้ถ่านที่มีคุณภาพดีและลดการเกิดมะเร็งได้

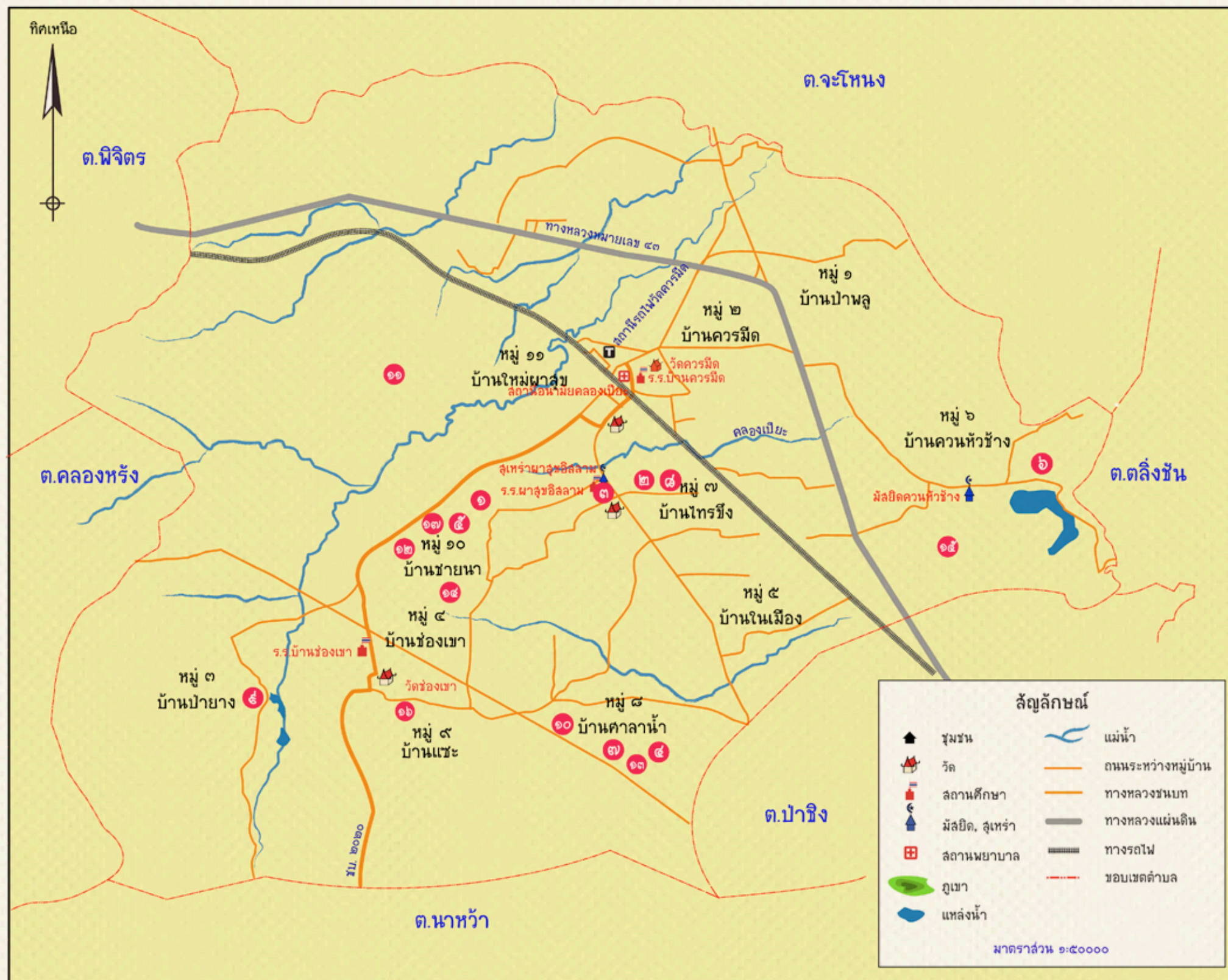
ผลของการมีพลังงานทดแทนทำให้เกิดการขยายผลและพัฒนาเป็นจุดสาธิตการใช้เตาเผาถ่าน ๑๑ จุด จุดสาธิตการใช้แก๊สชีวภาพ ๒ จุด ครั้วเรือนที่เป็นจุดสาธิตสามารถลดการใช้พลังงานในครั้วเรือนได้อย่างน้อยร้อยละ ๓๕ และครั้วเรือนจำนวน ๒๒ ครั้วเรือนมีการใช้พลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่องในระดับชุมชน

นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาบุคลากรขึ้นมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดการผลิตเตา ๒๐๐ ลิตร ได้ ๒ คน วิทยากรถ่ายทอดการใช้เตา ๒๐ คน และวิทยากรถ่ายทอดการผลิตถังหมักแก๊สชีวภาพ ๕ คน 🔥

■ แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลคลองเปือย

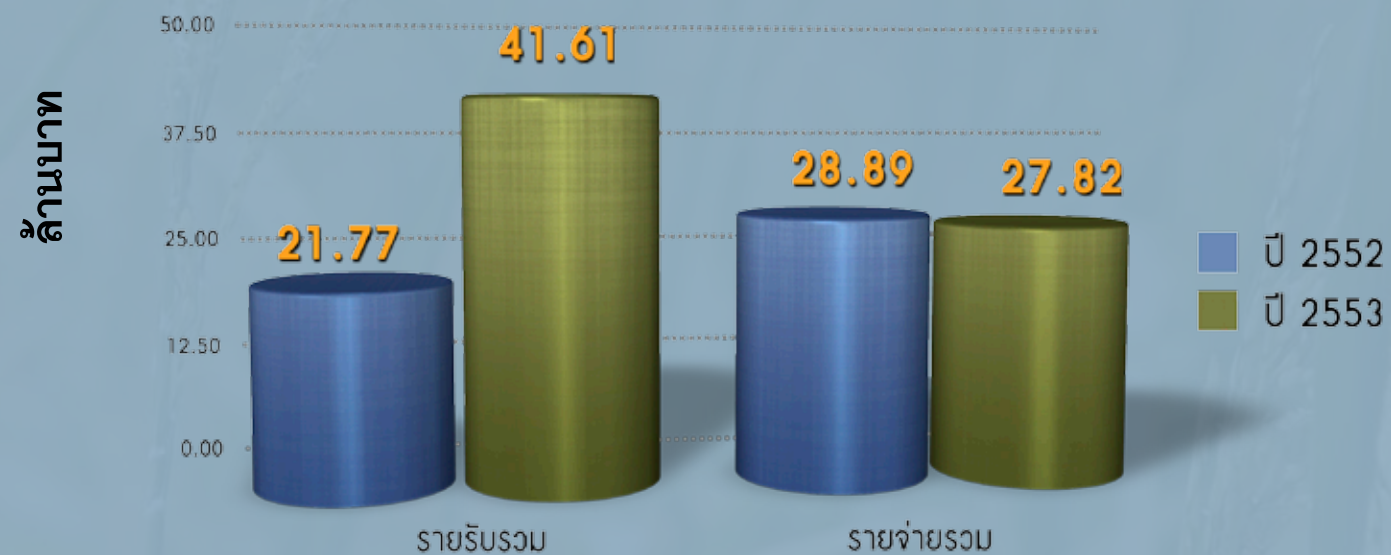
- ๑ กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปียง
- ๒ การจัดการขยะชุมชนและครัวเรือน แบบครบวงจร หมู่ที่ ๗
- ๓ การจัดการน้ำยางชุมชน หมู่ที่ ๗
- ๔ การจัดการน้ำยางชุมชน หมู่ที่ ๘
- ๕ การจัดการน้ำยางชุมชน หมู่ที่ ๑๐
- ๖ การทำนาโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ แปลงนาสาธิต บ้านควนหัวช้าง
- ๗ การทำปุ๋ยชีวภาพโดยวัสดุท้องถิ่น
- ๘ จุดถ่ายทอดความรู้การผลิต ผลิตภัณฑ์ทดแทนในครัวเรือน นางเหียง แท่นแก้ว
- ๙ จุดถ่ายทอดความรู้แก๊สชีวมวล หมู่ที่ ๓
- ๑๐ จุดถ่ายทอดความรู้การผลิต ผลิตภัณฑ์ทดแทนในครัวเรือน นางสุภา ไสยทอง
- ๑๑ จุดเรียนรู้เลี้ยงโคทุ่งเขาแก้ว
- ๑๒ จุดถ่ายทอดความรู้การผลิต ผลิตภัณฑ์ทดแทนในครัวเรือน นางวันเพ็ญ ดั่งปาน
- ๑๓ เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร แบบนอน นายสำนั นบุญผล
- ๑๔ มหาวิทยาลัยชาวบ้าน การบริหารจัดการกองทุนและสวัสดิการชุมชน
- ๑๕ ศูนย์ชีวิตวิถี ปุ๋ยผักไร้สารพิษ, น้ำEM, น้ำยาอเนกประสงค์
- ๑๖ เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร แบบยืน นายวิรัตน์ พรหมมา
- ๑๗ ครัวเรือนพอเพียงอาสา นางเกา ทองพรหม

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๑๘.๘๔ ล้านบาท คิดเป็น ๘๑% ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ ส่วนรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๑.๕๗ ล้านบาท คิดเป็น ๕% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวมและรายจ่ายรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำนวณผลลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๑๐๐,๙๔๕ กิโลกรัม จากกิจกรรม
ปลูกต้นไม้ การทำปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน และพลังงานทดแทนที่ใช้แทน
แก๊สหุงต้ม

สร้างต้น
แบบ วิถีพอเพียง
อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี
เกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
โดย กลุ่ม ปตท. และภาคีเครือข่าย

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

วิทาก ทองเต็ม
ผู้นำความคิดด้านวิถีพอเพียง

เอกา ทองพรม
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

จิตติ จันดำ
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

สุภา ไสยทอง
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

วินิตย์ พรหมมา
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

อุทัย แก้วสุข
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

सनัน บุญผล
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

อัมพร ด้วงปาน
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

เจลิ้ม ทองพรม
การดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

- ๑. นางนิต้า สุรักษ์รัตนสกุล
- ๒. นางมยุรี จำศักดิ์
- ๓. นางอลิสรา รัตนกาญจน์
- ๔. นางชื่น ขวัญแก้ว
- ๕. นางอุบล รัตนพงศ์
- ๖. นางดวง วงศ์ประดิษฐ์
- ๗. นายเพียร จารุธรรม
- ๘. นางสุเพ็ญ เสมาศัย
- ๙. นางสาวปรีดา หวานขัน
- ๑๕. นางอรุณรัตน์ กพานุวัช
- ๑๑. นางสาวมาลี ทองคง
- ๑๒. นายอิม แก้วมณี
- ๑๓. นางทิวาวรรณ คงแก้ว
- ๑๔. นายกิตติ มารยาท
- ๑๕. นางสมพิศ แก้วเมือง
- ๑๖. นายว่อง อ่อนหนู
- ๑๗. นางสาวรอยสิน เพชรรัตน์
- ๑๘. นางพรรณิ แก้วพรหม
- ๑๙. นางสาวอรอนงค์ ไชยถาวร
- ๒๕. นางวิจิตร แก้วเขียว
- ๒๑. นางกระจำง คิษโส
- ๒๒. นางเตือนใจ พุฒคำ
- ๒๓. นางผล หนูทอง
- ๒๔. นางสาวพจนา ทองคง
- ๒๕. นายเชาวลิต อัมรัตน์
- ๒๖. นางชนิดย์ ตีบแก้ว
- ๒๗. นางวราภรณ์ ขาวนวล
- ๒๘. นางอำไพ สุขขาว
- ๒๙. นางจำเนียร แซ่ตัน
- ๓๕. นางบุญเรือน แก้วสุข

- ๓๑. นายอนากร อินทร
- ๓๒. นางพรรณิ เมืองแก้ว
- ๓๓. นางมะลิวรรณ สิงห์พรหม
- ๓๔. นางสาวธัญญารัตน์ อ่อนจิว
- ๓๕. นางวิไล บุญตึบ
- ๓๖. นางอบ จันทกาญจน์
- ๓๗. นางสกินา หมั่นหลี่
- ๓๘. นางยุพา โทณะรักษ์
- ๓๙. นางเย้า บุญณะ
- ๔๕. นางสุนันทา เล้าะเส็ม
- ๔๑. นายอโนทัย หมัดหมาน
- ๔๒. นางสาวสุกัญญา หมั่นหลี่
- ๔๓. นางลัดดา กะละน๊ะ
- ๔๔. นางวิรัชพัชร กุลพิมพ์ไทย
- ๔๕. นางสาวจุรีรัตน์ จันทรหอม
- ๔๖. นางสะปิเคาะ หมัดสอ
- ๔๗. นายหมัด สีนสอ
- ๔๘. นางชิน ปายะฤทธิ
- ๔๙. นางอุไร ขวัญแก้ว
- ๕๕. นางสาวอังคณา สุวรรณรัตน์
- ๕๑. นายจิตติ จันคำ
- ๕๒. นางอำนวย หนูแก้ว
- ๕๓. นางเหียง แท่นแก้ว
- ๕๔. นางสันติจิตร หนูแก้ว
- ๕๕. นางเนียน เมืองละออง
- ๕๖. นางสาววรรณา หนูแก้ว
- ๕๗. นางชื่น มากรักษ์
- ๕๘. นางศรัณยา หนูแก้ว
- ๕๙. นางทิน วรรณบริบูรณ์
- ๖๕. นายอำนาจ สุวรรณรัตน์

- ๖๑. นายวิภาค ทองเต็ม
- ๖๒. นางสุภา ไสยทอง
- ๖๓. นางวันดี คำช่วย
- ๖๔. นายอำนาจ ถิถาวร
- ๖๕. นางสุรินทร์ กาญจนารัตน์
- ๖๖. นางร่วมใจ รัสวรรณโน
- ๖๗. นางเปลี่ยน ทองสุข
- ๖๘. นางคำ แก้วหนู
- ๖๙. นางจินดา วรรณบุญ
- ๗๕. นางดวงตรา เมืองแก้ว
- ๗๑. นางเลียง ชูน้อย
- ๗๒. นางจาริก เทียนเทศน์
- ๗๓. นางณอม พรหมมา
- ๗๔. นางอาภรณ์ แซ่หิ้น
- ๗๕. นางพิม ทองเอียด
- ๗๖. นางเพ็ญจา บัวฝ้าย
- ๗๗. นางสาวเพ็ญศิริ ศิริไชย
- ๗๘. นางสาวภาภรณ์ ชุมมิ่ง
- ๗๙. นางวิว แก้วทอง
- ๘๕. นางนงลักษณ์ ทองแก้ว
- ๘๑. นางจุรีรัตน์ แก้วสุข
- ๘๒. นางสาวอาศ ค้างปาน
- ๘๓. นางสาว คำคง
- ๘๔. นางสาวจิรภา เพ็ชรจรรยา
- ๘๕. นางฉ่อง แซ่ตั้ง
- ๘๖. นางอารีย์ เมืองหนู
- ๘๗. นางจัต คงทอง
- ๘๘. นางนิภา คำคง
- ๘๙. นางกลีน แก้วเขียว
- ๘๕. นางคล่อง ทองทวี

- ๘๑. นางปราณี หนูทอง
- ๘๒. นางทิง แก้วสุข
- ๘๓. นางกัมเขียน ซาติไทย
- ๘๔. นางเสริม หนูทอง
- ๘๕. นางณอม อุดม
- ๘๖. นางเคียน เลี้ยงนันท

- ๘๗. นางประทุม คำคง
- ๘๘. นางบุญมาตร ค้างปาน
- ๘๙. นางวันเพ็ญ ค้างปาน
- ๑๐๐. นางเภา ทองพรม
- ๑๐๑. นางวันเพ็ญ อาษาพนม
- ๑๐๒. นายจริน จันเนียม

- ๑๐๓. นางสาวจิราพร อ่อนคำ
- ๑๐๔. นางโสริยา สิงหวงค์
- ๑๐๕. นางรุ่งกานต์ ค้างปาน
- ๑๐๖. นางวารนา วรรณโร
- ๑๐๗. นางนัยนา แก้วนิ่ม

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายธีรเดช ทองพรม
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	ว่าที่ร้อยตรีชาคริต ทองเต็ม
ที่ปรึกษาภาค	นายเสรี จุ้ยพริก

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๘-๒๐๐๐
www.pttplc.com